
Comunitat i societat civil

Em plau oferir a l'amatent lector de la Revista Catalana de Sociologia aqueix tercer número, sota el títol «Comunitat i societat civil», de tanta tradició sociològica. S'hi agrupen tres articles de teoria social que aporten interessants resultats d'una recerca, duta a terme per tres professors de l'àrea de sociologia de la Universitat Pompeu Fabra.

Tot i essent diversos els seus enfocaments i punts de partida, convergeixen en l'intent de replantejar, per al nostre món actual, la naturalesa del vincle social, i reflecteixen una notable sintonia en allò essencial dels arguments, a la qual cosa ha contribuït sens dubte l'intercanvi d'idees en el context del Seminari d'història del pensament social, dut a terme en el Departament de Ciències Polítiques i Socials de dita universitat, al llarg de quatre anys.

Hi ha sovint, entre sociòlegs, la tendència a no plantejar-se massa a fons les qüestions de teoria. Per una banda, pot ser a causa del complex que ens crea la teoria econòmica, tan formalitzada matemàticament, cada dia més dominant i fonamentalista, que desqualifica tota forma de pensament social que no pugui reduir-se a les seves estretes mires. Per altra banda, hi pot influir un cert desencís teòric, autèntic «síndrome d'abstinència» que patim majoritàriament els membres de la generació actual, tan ferventment drogats en altre temps amb aquell «opi dels intel·lectuals», avui esdevingut infumable. Això no obstant, segueix oberta, és legítima i, avui més que mai, necessària, la possibilitat d'interrogar-se sobre els conceptes substancials de la sociabilitat humana, els fonaments de la vida col·lectiva i el sentit de la història. La caiguda de vells dogmes no impedeix, sinó que facilita l'avenç de la ciència.

Arran de les grans descobertes científiques del segle XX, convé també recordar que la sociologia, i en general les ciències socials, es basen sovint encara en enfocaments teòrics i metodològics inspirats per les teories físiques i biològiques vuitcentistes, avui en gran part obsoletes. ¿Qui s'atreveria, després d'Einstein i Heisenberg, a seguir parlant de «matèria», com si existís realment i absolutament

un referent objectiu i codificat, tal com l'entenia el vell materialisme? ¿qui podria avui creure en un temps lineal i unidimensional com el que pressuposava l'historicisme?...i tants altres conceptes que seguim tenint per fonamentals en les nostres ciències socials actuals, i que necessiten ser revisats. Més que mai s'imposa una revolució científica, i per realitzar-la ens poden ajudar, com a nous elements de reflexió, les antigues teories i concepcions dels nostres clàssics.

Amb aquest tarannà, els articles que trobareu a continuació ens inviten a una lectura creativa dels pensadors antics, com ara Aristòtil, Eiximenis i Rousseau. Ens fan veure com ells també formen part de la nostra mentalitat, són parts vives del nostre patrimoni intel·lectual, i ens poden ajudar a lligar caps en una època desorientada com és la present. El meu treball sobre Eiximenis replanteja el sentit clàssic de la participació a la vida social com una cosa que en principi és inherent a la naturalesa humana i que expressa el seu ésser comunitari; tant de bo ajudi a posar en voga l'obra d'aquest gironí egregi, qui va encunyar la paraula «liberal» (després manllevada pels autors liberals anglosaxons) i que segueix essent una de les més grans llumeneres del pensament social de la nostra terra i d'Europa.

En la mateixa línia s'expressa magistralment Dolores Obiols en el seu article, donant profunditat filosòfica a l'argument comunitari, i basant-se en l'obra d'Aristòtil, el príncep dels filòsofs.

En Jordi Guiu, destacat expert en la teoria contractualista i estudis de l'obra de Rousseau, ens invita a una original i crítica lectura de l'obra del pensador ginebrí, per tal d'aprofundir en el sentit i les implicacions d'un concepte tan important i debatut com és avui el de la societat civil.

Barcelona, 21 de novembre de 1996

Josep Olives Puig